

UZGOJ GOVEDA

GODIŠTE 11
BROJ 1 (29)
SIJEČANJ 2021.

GLASILO SREDIŠNJEV SAVEZA HRVATSKIH UZGAJIVAČA SIMENTALSKOG
GOVEDA I SAVEZA UDRUGA HRVATSKIH UZGAJIVAČA HOLSTEIN GOVEDA

**OPTIMIZMOM I PREDANIM
UZGOJNIM RADOM
U NOVU 2021. GODINU!**

ReproVet

**Centar za skladištenje sjemena životinja
vrsta govedo i svinja**

Marko Dvojković, univ.mag.med.vet.

M: +385954800020

E-mail: marko.reprovet@vskrizevci.hr

dr. sc. Milena Ukalović, dr.med.vet.

M: +385954800008

E-mail: milena.reprovet@vskrizevci.hr

Petra Kumerički, dr.med.vet.

M: +385954800047

E-mail: petra.o.k@vskrizevci.hr

Urednički odbor

Zdravko Barać
Rodoljub Džakula
Damir Horvatić
Zdenko Ivkić
Branko Kolak
Pero Mijić
Davor Pašalić
Damir Pejaković
Marija Špehar
Ivica Vranić

Glavni urednici

Josip Crnčić
Željko Picig

Izvršni urednik

Zoran Bašić

Osnivači

H.U.SIM, Sveti Ivan Žabno
SUHUUH, Đakovo

Izdavač

Hrvatska mljekarska udruga,
Zagreb
Vera Volarić, predsjednica

Uredništvo

Trg K. Lukaša 26,
48214 Sveti Ivan Žabno
Tel.: 048/270-996
e-mail: husim@net.hr
e-mail: suuhhrvatska@gmail.com
MB H.U.SIM: 2569566
OIB H.U.SIM: 97248968965
MB SUHUUH: 2369869
OIB SUHUUH: 37444001149

Žiroračun

H.U.SIM: HR5223600001102115638
SUHUUH: HR1523600001102020592

Grafičko oblikovanje: Buža
Tisak: Hlad", Nikole Halpera 1, Pluska
www.hlad.hr

Naklada: 4100 kom.

Naslovница:

Junice simentalske pasmine mesnog tipa - Visoko gospodarsko učilište u Križevcima

Poštovani uzgajivači, čitatelji Uzgoja goveda i dragi prijatelji!

Pred vama je 29. broj našega glasila, čime smo ušli u 11. godinu izdavanja. Punih smo 10 godina već s vama. Nadamo se kako smo vam svih ovih godina prije svega bili dobar izvor korisnih informacija vezanih za uzgoj.

U ovo teško koronadoba nije bilo prilike proslaviti ovaku godišnjicu, no važno je da ova zdravstvena kriza prođe pa će biti vremena i za proslave. Prilikom pokretanja našega glasila glavni cilj nam je bio davanje prave informacije o upotrebi bikova za sparivanje u obje pasmine, čime smo pokušali pomoći uzgajivačima u snalaženju među velikim brojem bikova čije se sjeme nalazi na našem tržištu.

Povratne informacije s terena nam govore da smo u tome uspjeli. Preporuke su prihvatali uzgajivači, ali i mnogi veterinari što nas iznimno veseli.

Uz uvodne riječi predsjednika SUHUUH-a i H.U.SIM.-a i ovom broju nastavljamo s tradicionalnim temama, pa tako donosimo preporuke za osjenjivanje za bikove simentalske i holstein pasmine kao i novostima vezanim za bikove iz hrvatskoga simentalskoga uzgojnog programa.

Kako smo u prošlom broju i najavili, odnosno krenuli s tekstovima o uzgoju mesnog tipa simentalca, i u ovom donosimo tekst o tome zašto se baviti uzgojem simentalca u sustavu krava-tele.

Donosimo vam i razgovor s voditeljem holstein farme Žitar te tekst o iznimnoj kravi simentalske pasmine s OPG-a Domitran.

Oba saveza kreću s jednom novinom. Naime, riječ je o naplati upisa novo-oteljenih ženskih grla u matičnu knjigu, o čemu također možete čitati u ovom broju glasila.

Na kraju nam jedino ostaje da vam poželimo sretnu, a prije svega zdravu novu 2021. godinu!

Josip Crnčić i Željko Picig,
Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu

Uvodna riječ predsjednika H.U.SIM.-a

Poštovani kolege uzgajivači i dragi čitatelji!

Zdravstvena kriza uzrokovana pandemijom bolesti COVID-19 ne jenjava, nažalost, ona je i dalje glavna vijest elektroničkih i pisanih medija koji nas svakodnevno zasipaju crnim brojkama oboljelih i umrlih. Kako smo u početku i strahovali, ova se kriza uvelike odrazila i na naš sektor. Cijene nekih poljoprivrednih proizvoda znatno su pale. Prije svega mislim na otkupnu cijenu utovljenih živilih bikova koja je pala na smješnu razinu. Kao i u prijašnjim slučajevima kada je bila riječ o mlijeku, pad otkupne cijene nije pratilo smanjenje cijene za krajnjeg potrošača na policama trgovina. Stoga se opravdano postavlja pitanje kako je moguće da u ovakvoj situaciji kad su ugroženi egzistencija, zdravlje ali i životi naših građana netko ubire ekstraprofite, odnosno neograničeno uvozi goveđe meso ugrožavajući ionako krhko hrvatsko govedarstvo? Ovim putem apeliramo na resorno ministarstvo kao i cijelokupnu Vladu da se uključi u rješavanje problema regulacije tržišta poljoprivrednih proizvoda.

Kako ne bismo ostali samo u negativnim mislima, treba reći da je u proteklom razdoblju bilo i pozitivnih događanja. Usprkos svim problemima naš savez i dalje radi na svojem jačanju i razvoju. Tako smo početkom listopada, sukladno odluci koja je donijeta na godišnjoj skupštini, uredili prostor našeg ureda. Tehnički je i informatički opremljen kako bi naše djelatnice mogle brzo i učinkovito odraditi sve poslove koje je savez preuzeo. Ured se nalazi u prostorima HAPIH-a u Svetom Ivanu Žabnom na Trgu Karla Lukaša 26. Ovim putem zahvaljujemo HAPIH-u na ustupanju prostora i pruženoj podršci.

Nakon uređenja organizirali smo i službeno otvorenje ureda. Tada nas je uz naše članove-uzgajivače i poslovne partnerne svojim dolaskom počastila i ministrica poljoprivrede gospođa Marija Vučković. Riječ je o raritetu u povijesti saveza, jer smo do sada uvijek na razgovore s ministrom išli u Ministarstvo poljoprivrede. Nakon otvorenja prostorija organizirali smo druženje s uzgajivačima koji su imali prilike postavljati pitanja ministrici vezano za probleme

*Predsjednik H.U.SIM.-a
Damir Horvatić*

s kojima se bore. Na radnom ručku koji je uslijedio nakon toga razgovarali smo o problemima s kojima se savez susreće, ali i o problemima govedarske proizvodnje. Bio je to samo jedan u nizu razgovora, jer smo nakon toga s ministricom održali još nekoliko sastanaka. Moram istaknuti njezinu iznimnu zainteresiranost za probleme koje smo dotaknuli, kao i njezinu svijest koliko je poljoprivreda strateški bitna za našu državu, osobito OPG-ovi kao njezin temelj.

Na poziv ministricе sudjelovali smo i na videokonferenciji vezano za negativan utjecaj koronakrise na sektor govedarstva. Pritom smo iznijeli svoj prijedlog kako pomoći poljoprivrednicima koji se uz proizvodnju mlijeka bave i tovom goveda, i to zbog šteta uzrokovanih pandemijom bolesti COVID-19. Moram sa zadovoljstvom ustvrditi da je naš prijedlog prihvaćen. Također, predložili smo i povećanje iznosa poljoprivrednog "de minimis". U praksi, ako neki OPG dobije sredstva s lokalne ili županijske razine vezano za poljoprivrednu proizvodnju, često u tom slučaju ne može dobiti i sredstva državnih poticaja za mlijecne krave, budući da sredstva iz obaju izvora ulaze u "de minimis" čiji je iznos više nego mali. Dobili smo podršku i obećanje od ministricе da će pomoći u rješavanju tog problema.

Takve otvorene i konstruktivne razgovore nismo dosad vodili ni s jednim ministrom poljoprivrede, stoga ispred našeg saveza izražavam punu podršku radu ministricе Vučković s nadom da će se takva odlična suradnja nastaviti i u idućim godinama.

Na kraju želim spomenuti kako od početka ove godine zajedno s našim kolegama iz SUHUH-a uvodimo naplatu upisa ženskih novorođenih grla u matičnu knjigu prema uzoru na srodne saveze u razvijenim zemljama EU-a. Više o tome kao i o drugim zanimljivim temama vezanima za uzgoj možete pročitati u nastavku ovog broja časopisa.

Želim vam puno sreće, a najviše zdravlja u novoj 2021. godini!

Uvodna riječ predsjednika SUHUh-a

Poštovani uzgajivači i dragi čitatelji!

Pandemija koronavirusa obilježila je 2020., a vjerujem da će 2021. godina biti puno zdravija. Osvrnut ću se na neke najvažnije aktivnosti koje smo provodili u savezu proteklih mjeseci.

Savez udruga hrvatskih uzgajivača holstein goveda u suradnji s Ministarstvom poljoprivrede i Hrvatskom agencijom za poljoprivrodu i hranu unaprijedio je rad preuzimanjem poslova vezanih uz vođenje matičnih knjiga - upis muških i ženskih grla u matičnu knjigu te pripreme i izdavanja zootehničkih certifikata.

Od lipnja 2020. godine zaposlili smo i djelatnika radi pružanja što bolje i kvalitetnije usluge uzgajivačima i partnerima. Tim potezom SUHUh će još bolje i uspješnije provoditi svoje ciljeve i djelatnosti.

Savez je također nastavio i provedbu genotipizacije ženske holstein teladi u suradnji s domaćim i stranim partnerima iz Njemačke. Poslana su 102 uzorka tkiva ženske holstein teladi u genetski laboratorij u Njemačku na genotipizaciju i izračun službenih uzgojnih vrijednosti u sklopu njemačkog sustava genetskog vrednovanja.

Nastavljeno je i izdavanje časopisa Uzgoj goveda koji ima edukacijsku i informativnu ulogu za uzgajivače, na taj se način promovira rad saveza.

Osim toga, donesena je i odluka da SUHUh i HUSIM kroz provedbu uzgojnih programa i u suradnji s dugogodišnjim partnerima Ministarstvom poljoprivrede i Hrvatskom agencijom za poljoprivrodu i hranu pokrenu naplatu upisa domaćih novooteljenih ženskih grla u matičnu knjigu.

Na telekonferenciji 30. rujna 2020. godine Upravni odbor SUHUh-a odlučio je da će navedenu uslugu naplaćivati deset kuna. Na telekonferenciji Upravnog odbora SUHUh-a, pak, održanoj 5. studenoga 2020. godine donesena je odluka da će postupak genotipizacije ženske holstein teladi 50% sufinancirati SUHUh, a 50% uzgajivači. Naknada za uzgajivače iznosiće 190,00 kuna po uzorku. Važno je napomenuti kako cijenu genotipizacije određuje laboratorij koji obavlja uslugu te da je ona podložna promjenama.

SUHUh će sufinancirati do 20 uzoraka po farmi godišnje, a sve troškove za količine veće od 20 uzoraka snosi farma. Odluka je donesena s ciljem omogućavanja šireg primjenjivanja genotipizacije koja bi omogućila članovima SUHUh-a uspješan rad i provedbu uzgojnog programa.

U novoj 2021. godini želim vam puno zdravlja, uspjeha i sreće. Sretno!

**Predsjednik SUHUh-a
Branko Kolak, dipl. ing.**

Preporuke najboljih bikova za simentalski uzgoj

- ROYMAN i HITBULL koriste se i u Bavarskoj!
- Osjemenujte s vrhunskih 18 pouzdanih bikova
- “Naš” Megaherz uspješan je u BVN-u

● Za Odbor za uzgoj i preporuke bikova H.U.SIM.-a

Damir Pejaković, dipl.ing.agr.

damir.pejakovic@mps.hr

Novi obračun uzgojnih vrijednosti bikova u prosincu posljednji je prije velikih promjena koje se pripremaju u AT/DE/CZ zajedničkom sustavu vrednovanja. Nakon punih 10 godina primjene “genomike” uvodi se nova, pouzdana “Single-Step” - metoda procjene genomskeh uzgojnih vrijednosti i za sva ostala svojstva (odnedavno je već uvedena za svojstva vanjštine). Očekuju se značajne promjene na listama mladih bikova. U očekivanju tih promjena naš je Odbor za uzgoj obavio svoj redoviti posao izrade preporuka bikova, i to prvi puta “virtualno”, pomoću Teams-aplikacije.

Na ukupnoj top-listi svih pouzdanih bikova Sisyphus je i dalje br.1, a na našoj listi dostupnih i preporučenih bikova pojavilo se novo ime na vrhu. **MANOLO Pp** vrhunski je bik čiji su uvoz sjemena od CUO Varaždin tražili naši najbolji uzgajatelji. Nije ga lako dobiti jer je potražnja enormna, što ne čudi kad se pogleda njegov “genetski profil”. Manolo Pp iznimno je pouzdan, najbolji bik iz ‘M’-linije, fantastič-

VILLEROY - najbolji pouzdani bik EUROgenetika

nog eksterijera (116-109-134-117), što mnoge naše vrsne uzgajatelje izrazito zanima. Iskoristite svaku dozu ciljano, jer se dostupnost sjemena neće brzo povećati.

VILLEROY je postao najbolji pouzdani aktivni bik najveće grupacije za uzgoj Fleckvieh bikova EUROgenetik (čiji smo i mi aktivni sudionici). Naši su ga uzgajatelji puno koristili, neki i u obliku seksiranog sjemena, zato je vrlo dobro da je Villeroy “što stariji - to bolji”. Njegove najstarije kćeri već su šest godina i njegov indeks dugovječnosti od čak 119 pokazuje da one u stadima ostaju gotovo godinu dana dulje od prosjeka! Plodnost kćeri mu je izuzetno dobrih 117 - već vrlo pouzdano. Indeks mesnih svojstava od 118 pokazuje njegovu mogućnost najšireg korištenja u svim proizvodnim sustavima, samo ne na malim kravama.

Jos jedan bik EUROgenetika puno je korišten u našim stadima i na najboljim plotkinjama kao bikovski otac i vrlo je upotrebljiv i kao pouzdani progeno testirani bik. To je **POSSMANN**, jedan od najkompletnijih bikova u rijetkoj ‘P’-liniji. To je nedvojbeno “bik konstruktor”, jer uz odličan indeks mlijecnih svojstava od 117 prenosi i super mesne karakteristike (FW 119) i izrazitu mišićavost (122). Taj bik najbolje paše na krave s udjelom krvi crvenog holsteina i na križane krave u stadima koja se vraćaju simentalcu.

Novi bik na listi progeno testiranih puno je korišteni bikovski otac CRV-a **WORLDCUP**. Njegovi prvi progeni testovi na 39 tek oteljenih prvotelki u proizvodnji, od kojih su 32 i ocijenjene, zadržali su ga na visokoj razini od gGZW 128 (78%), uz super indekse vanjštine (113-110-110-120). Nadajmo se da će u sljedećim objavama uzgojnih vrijednosti zadržati taj dobar trend.

Novi progeno testirani bik u našim preporukama je i **MONTECHRISTO** iz Bayern-Genetika. Tipičan je Mānigov sin, ali najmlječniji. Odličan je za osjemenjivanje

junica. Kao i kod većine Manigovih sinova, i kod njega treba paziti na protok mlijeka pri sparivanju.

Od starih mahera vrijedno je ponovno istaknuti **WOBBLERA**, koji već ima više od 10.000 kćeri u proizvodnji i više od 50.000 teladi samo u Bavarskoj, a puno se koristi u svim uzgojima. Wobbler je jedan od najsvestranijih univerzalaca ikad u simentalskoj - Fleckvieh pasmini. Zato je naš **WOWERO** i dalje na listi preporučenih mladih bikova, jer je Wobblerov sin s odličnom kombinacijom visoke količine mlijeka, super fitnesa i vimenja, i to bez utjecaja holsteina, kojega podosta imaju najbolje rangirani Wobblerovi sinovi.

29 mladih bikova, od toga aktualnih 11 bikovskih očeva

Prvo ime u našoj tablici preporučenih mladih bikova je **EASY** - Etoschin unuk i trenutno najbolje rangirani bik iz 'E'-linije. Easy je i prvo ime na listi EUROselect naših njemačkih partnera. Riječ je o vrlo mladom biku od još nepouzdana oca (Ethos) pa mu je pouzdanost od 62% ispod razine neophodne za bikovskog oca. Majka Kewana (gGZW 133) trenutno je jedna od najutjecajnijih bikovskih majki - ima šest vrlo visoko rangiranih sinova u centrima za UO, od kojih je Easy br.1. Neki naši uzgajatelji već su ga počeli koristiti i na najboljim plotkinjama, no, oprez je nužan – osobito u svjetlu unapređenja procjena uzgojnih vrijednosti koje očekujemo u travnju, kada bi neki mlađi bikovi mogli doživjeti promjene indeksa i za 10-ak bodova.

ICEBREAKER je prvo ime 'I'-linije i zajedno sa svojim ocem Imperativom značajno je porastao na listi (+3 gGZW). Ovaj CRV-ov mlađi bik prvi je na listi naših bikovskih očeva, no, veliki oprez je nužan pri sparivanju jer se očekuje značajno smanjenje okvira u njegovu potomstvu - dakle paše samo na velike, jake krave i junice.

Za ljubitelje Raldi-Rau linije (veći udio crv. holsteina) vrhunski bik je **VISION1**. Otac Vollendet počeo je dobivati dobre progene testove, i to tipične za tu liniju, a s majčine strane u pedigree su mu dva ekstra mliječna bika Everest i Saldana. Vision1 je vrlo upotrebljiv bik u sparivanju - paše na brojne postojeće linije u stadima.

Waban više nije aktivan bik, ali je ostavio značajan trag u svim uzgojima pa i našem. Njegovi indeksi (svi 99%) i dalje su fenomenalni (gGZW 137), osobito kombinacija visoke mliječnosti (121) i super fitnesa (123), unatoč lošem indeksu za noge (88)!. **WAALKES Pp** je 3. najbolje rangirani Wabanov sin od ukupno 28 u centrima za UO i k tome još nosi i gen za bezrožnost (Pp). Top zanimljiv bikovski otac Bayern-Genetika ima i izrazito visok indeks vimenja od 125.

Homozigotno bezrožni (PP) bikovski otac iz Manolo Pp linije drugi je novi mlađi bik ReproVet-a u ovim preporukama. To je **MASASI PP** - bik koji posebno dobro paše na Herzschlagovu liniju i općenito na sad već veliku

POSSMANN - "konstruktor": meso 119, mišići 122
ali i mlijeko MW 117 i SS 114

MEGAHERZ je Mozillin sin iz Evergreenove familije
- dokaz povjesnog uspjeha našeg uzgoja

Hutera-liniju. Pouzdano sigurno može se koristiti i na najboljim junicama kao bikovski otac, kojemu će sva telad biti genetski bezrožna.

Moramo izvestiti i o izbacivanju dvaju vrlo važnih bikova iz preporuka - to su **Elegant** i **Verrari**. Obojicu izbacujemo zbog velikog pada pri dobivanju prvih progenih testova na meso - Elegant FW -11 i Verrari FW -6. Takvi nas trendovi ponovno podsjećaju da mlade bikove valja koristiti vrlo ograničeno, veći broj bikova po manji broj doza.

Za sada jedini Mozillin sin **MEGAHERZ** uspješno je prošao test osjemenjivanje u Bavarskoj, što potvrđuju podaci o ukupno 360 njegove teladi (od kojih je 55 od junica). Indeksi težine teljenja (114) i vitalnosti teladi (116) vrlo su mu dobri kao i našemu Mozilli, o kojemu više u rubrici Naši bikovi.

Sljedeće preporuke očekujte nakon proljetne sjetve - do tada ostanite zdravi i odgovorni!

UZGOJNE PREPORUKE

POUZDANI - PROGENO TESTIRANI BIKOVI (najviše koristiti) = 18 bikova

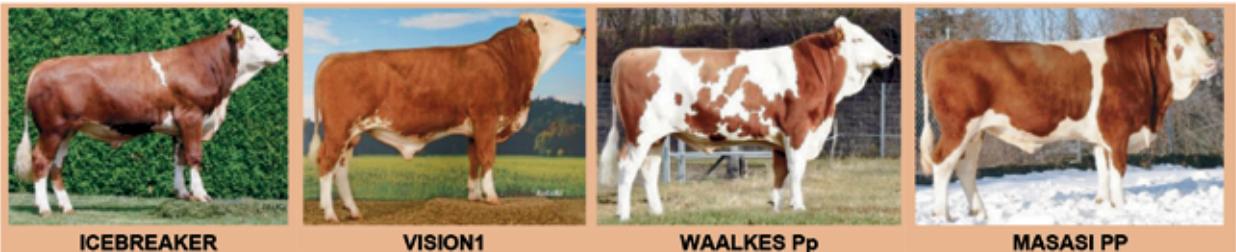
Ime bika	otac / majčin otac	centar* i HB	sjeme ili živ	GZW indeks	% pouzd.	MW mlijeko	Mkg mlijekو	FW meso	FIT fitnes	težina teljenja	protok mlijeka	okvir	noge	vime
MANOLO Pp	Manigo / Wapuls	VŽ 8890	sjeme	133	95	113	+779	113	122	119	85	116	134	117
ETOSCHA	Everest / Idiom	RVet 8534	sjeme	133	97	108	+511	124	121	109	90	110	110	120
VILLEROY	Reumut / Ettal	VŽ 8606	sjeme	132	98	113	+616	118	116	102	109	90	110	114
SEHRGUT	Serano / Winnipeg	VŽ 8716	sjeme	130	94	122	+1.017	98	114	112	102	93	108	106
VARTA	Valeur / Vogt	Ngen 8560	sjeme	130	94	119	+301	116	109	105	99	99	94	119
VINCENZO	Reumut / Humid	VŽ 8271	živ	130	92	112	+354	127	112	108	106	90	92	101
HURLY	Hulkor / Sego	VŽ 8309	sjeme	129	99	113	+778	113	116	115	81	103	112	116
ERBHOF	Eilmون / Weinold	RVet 8627	sjeme	128	97	121	+686	115	103	112	105	88	107	100
WORLDCUP	Wertvoll / Watt	Ngen 8680	sjeme	128	78	117	+734	111	118	105	97	113	110	120
WOBBLER	Watnox / Mandela	Ngen 8521	sjeme	128	99	113	+768	108	115	115	99	102	110	109
HARIBO	Hutera / Rurex	Ngen 8441	sjeme	125	99	120	+679	98	107	118	118	90	110	113
ROYAL	Romario / Resolut	VŽ 8403	živ	125	99	109	+636	114	113	104	97	100	97	113
POSSMANN	Polaroid / Everest	VŽ 8578	sjeme	124	90	117	+552	119	105	101	91	95	98	102
HUTUBI	Hutera / Ruap	RVet 8734	sjeme	123	91	115	+632	110	110	108	97	90	115	107
MONTECHRISTO	Manigo / Diadora	RVet 8896	sjeme	122	85	119	+910	98	111	116	86	93	122	104
ORKA	Obi / Waldbrand	VŽ 8787	sjeme	122	94	117	+483	101	107	110	109	103	114	110
MAIDAN	Manigo / Hupsol	RVet 8732	sjeme	122	88	106	+434	104	122	108	95	90	112	107
MINT	Manigo / Rau	Ngen 8438	sjeme	120	99	110	+785	94	114	102	109	100	127	119

MLADI - GENOMSKI TESTIRANI BIKOVI (koristiti po manji broj doza od više bikova) = 29 bikova

Ime bika	otac / majčin otac	centar* i HB	sjeme ili živ	gGZW indeks	% pouzd.	MW mlijeko	Mkg mlijekو	FW meso	FIT fitnes	težina teljenja	protok mlijeka	okvir	noge	vime
EASY	Ethos / Wattking	VŽ 8889	sjeme	139	62	124	+1.076	117	121	106	113	114	103	118
ICEBREAKER	Imperativ / Vollwert	Ngen 8820	sjeme	137	71	123	+569	118	121	106	99	85	107	106
HELIKON	Herzpochen / Hurly	Ngen 8852	sjeme	135	62	124	+907	110	114	114	119	105	103	123
MANAUS	Miami / Polaroid	Ngen 8821	sjeme	134	70	132	+1.097	105	108	106	124	104	123	105
VISION1	Vollendet / Everest	VŽ 8842	sjeme	134	66	129	+1.234	106	114	105	100	99	112	107
WAALKES Pp	Waban / Vollgas PS	RVet 8885	sjeme	134	67	127	+1.009	105	117	103	102	102	98	125
WESTWIND	Worldcup / Epinal	Ngen 8866	sjeme	134	65	125	+701	109	119	108	105	114	112	115
EISENHUT	Etoscha / Wohltat	VŽ 8770	sjeme	134	70	111	+417	120	130	108	86	108	116	115
MAJO	Minor / Zepter	Ngen 8875	sjeme	133	62	124	+719	109	119	112	104	100	110	114
WEISSENSEE	Waban / Vulcano	VŽ 8769	sjeme	133	73	124	+789	102	120	106	106	100	104	113
SUNRISE	Sisyphus / Mint	VŽ 8870	sjeme	133	71	122	+870	119	114	118	106	99	111	117
GS MAURIZIO	Mahango / Wohltat	OS 8663	živ	133	71	121	+924	120	114	104	106	99	112	99
GS MYSTERIUM Pp	Manolo Pp / Watt	Ngen 8878	sjeme	131	70	115	+682	112	125	115	93	112	122	112
GS EHRSAM	Etoscha / Williams	Ngen 8789	sjeme	129	73	111	+557	110	125	113	107	102	112	121
IVARIS	Imperativ / Weburg	VŽ 8718	sjeme	128	71	128	+885	101	111	103	104	86	102	105
WANG	Wave / Zepter	VŽ 8841	sjeme	128	63	122	+827	108	116	110	93	117	108	114
HERMELIN	Herzschlag / Rave	Ngen 8736	sjeme	127	75	131	+868	107	98	104	115	112	106	134
HAYABUSA	Herzschlag / Zaspin	VŽ 8717	sjeme	127	72	129	+1.129	109	98	109	119	104	117	124
ESKIMO	Epinal / Wobbler	Ngen 8713	sjeme	127	71	120	+1.080	106	113	115	104	97	104	103
EX MACHINA	Emmerich / Hurly	VŽ 8810	sjeme	127	68	120	+701	102	116	112	103	89	107	116
HITBULL	Hurly / Herzschlag	VŽ 8868	HR živ	126	68	120	+693	108	111	115	94	102	111	122
HELSINKI	Herzschlag / Watt	Ngen 8737	sjeme	126	72	118	+793	115	108	120	107	103	108	120
ROYMAN	Royal / Manigo	VŽ 8867	HR živ	126	68	116	+598	109	117	111	96	94	104	109
MASASI PP	Manolo Pp / Marmor	RVet 8895	sjeme	126	70	110	+487	102	129	120	89	99	125	112
WODONGA	Wobbler / Manuap	RVet 8735	sjeme	125	71	123	+562	99	112	98	105	107	104	111
VICTIM PP	Votary PS / Irokeze	VŽ 8812	sjeme	125	68	116	+406	111	113	103	100	112	99	105
MEGAHERZ	MOZILLA / Herzschlag	VŽ 8818	živ	123	65	119	+621	104	107	114	105	93	111	121
STEINBACH	Sertoli / Vanadin	RVet 8828	sjeme	122	70	113	+577	113	108	114	108	103	113	123
WOWERO	Wobbler / Wendlinger	VŽ 8753	HR živ	122	68	112	+773	98	118	108	107	100	108	120

* VŽ = Centar za UO Varaždin, OS = Centar za unapređenje stočarstva Osijek, RVet = ReproVet – Veterinarska stanica Križevci, Ngen = Nova-Genetik Križevci

AKTUALNI BIKOVSKI OČEVI

MLADI GENOMSKI-TESTIRANI BIKOVI

		SVI BIKOVI BEZ GENSKIH DEFEKATA					
ICEBREAKER Imperativ x Vollwert HB 8820 NovaGenetik	može na junice	gGZW 137 (71%) MW 123 +569 +0,17 +0,08 pers. 113 protok 99 FW 118 FIT 121 (74%) težina teljenja 106 (99%)	1. od 38 Imperativ - sinova	okvir 85	eksterijer (79%) mišić. 95	noge 107	vime 106
MANAUS Miami x Polaroid HB 8821 NovaGenetik	može na junice	gGZW 134 (70%) MW 132 +1.097 +0,11 -0,05 pers. 120 protok 124 FW 105 FIT 108 (72%) težina teljenja 106 (99%)	1. od 15 Miami - sinova	okvir 104	eksterijer (80%) mišić. 109	noge 123	vime 105
VISION1 Vollendet x Everest HB 8842 Varaždin	samo za krave	gGZW 134 (66%) MW 129 +1.234 -0,14 -0,01 pers. 107 protok 100 FW 106 FIT 114 (69%) težina teljenja 105 (67%)	1. od 7 Vollendet - sinova	okvir 99	eksterijer (78%) mišić. 104	noge 112	vime 107
WAALKES Pp Waban x Vollgas P*S HB 8885 ReproVet	samo za krave	gGZW 134 (67%) MW 127 +1.009 -0,02 +0,00 pers. 101 protok 102 FW 105 FIT 117 (71%) težina teljenja 103 (65%)	3. od 28 Waban - sinova	okvir 102	eksterijer (77%) mišić. 90	noge 98	vime 125
EISENHUT Etoscha x gs Wohltat HB 8770 Varaždin	može na junice	gGZW 134 (70%) MW 111 +417 -0,07 +0,06 pers. 109 protok 86 FW 120 FIT 130 (73%) težina teljenja 108 (95%)	1. od 30 Etoscha - sinova	okvir 108	eksterijer (79%) mišić. 112	noge 116	vime 115
SUNRISE Sisyphus x Mint HB 8870	super za junice	gGZW 133 (71%) MW 122 +870 -0,04 -0,01 pers. 94 protok 106 FW 119 FIT 114 (74%) težina teljenja 118 (99%)	2. od 6 Sisyphus - sinova	okvir 99	eksterijer (80%) mišić. 100	noge 111	vime 117
GS MAURIZIO Mahango x Wohltat HB 8663 Osijek	oprez na junice	gGZW 133 (71%) MW 121 +924 -0,07 -0,06 pers. 114 protok 106 FW 120 FIT 114 (73%) težina teljenja 104 (94%)	1. od 69 Mahango Pp - sinova	okvir 99	eksterijer (79%) mišić. 106	noge 112	vime 99
GS MYSTERIUM Pp Manolo Pp x Watt HB 8878 NovaGenetik	super za junice	gGZW 131 (70%) MW 115 +682 -0,11 -0,01 pers. 112 protok 93 FW 112 FIT 125 (73%) težina teljenja 115 (99%)	1. od 11 Manolo Pp - sinova	okvir 112	eksterijer (78%) mišić. 113	noge 122	vime 112
HITBULL Hurly x Herzschlag HB 8868 Varaždin	može na junice	gGZW 126 (68%) MW 120 +693 -0,03 +0,05 pers. 117 protok 94 FW 108 FIT 111 (72%) težina teljenja 115 (63%)	17. od 33 Hurly - sinova	okvir 102	eksterijer (78%) mišić. 98	noge 111	vime 122
ROYMAN Royal x Manigo HB 8867 Varaždin	može na junice	gGZW 126 (68%) MW 116 +598 -0,02 +0,00 pers. 107 protok 96 FW 109 FIT 117 (72%) težina teljenja 111 (63%)	1. od 12 Royal - sinova	okvir 94	eksterijer (78%) mišić. 97	noge 104	vime 109
MASASI PP Manolo Pp x Marmor PS HB 8895 ReproVet	super za junice	gGZW 126 (70%) MW 110 +487 -0,12 -0,01 pers. 120 protok 89 FW 102 FIT 129 (73%) težina teljenja 120 (99%)	9. od 11 Manolo Pp - sinova	okvir 99	eksterijer (79%) mišić. 99	noge 125	vime 112

Holstein bikovi za umjetno osjemenjivanje

● Za Odbor za uzgoj SUHUH-a Josip Raković, mag.ing.agr, SUHUH,
suhuhhrvatska@gmail.com

Odabrati kvalitetnog bika za plotkinju nije jednostavan posao. Treba iznimno dobro poznavati podrijetlo i genetske karakteristike plotkinje, kako bi se uočile njezine prednosti koje nastojimo očuvati, ali i njezini nedostaci koje nastojimo popraviti. Odabirom najkvalitetnijeg, odnosno najprikladnijeg bika za pojedinu plotkinju sukladno uzgojno-selekcionskom cilju koji odredi sam uzgajivač stvara se brži genetski napredak i povećava produktivnost stada, što će uzrokovati povećanje prihoda.

Proučavanje podrijetla može predstavljati dugotrajan i mukotrpan posao koji iziskuje puno vremena, kojeg uzgajivači uz sav rad na farmi oko životinja te na polju oko usjeva za to ne mogu pronaći. Osobito je to izraženo kod uzgajivača s manjim brojem krava, koji nisu dio velikih proizvodnih sustava nego sve poslove obavljaju sami. Zbog toga HAPIH uz pomoć SUHUH-a i partnera iz Austrije pruža uslugu planskog osjemenjivanja pomoću računalnog modela, koja se primjenjuje na sva stada bez obzira na njihovu veličinu. Usluga omogućuje planski odabir bika za svaku pojedinu kravu ili junicu kako bi se dobili genetski superiorni potomci u skladu s uzgojnim ciljem koji odredi sam uzgajivač.

Podsjećamo, računalni model omogućuje brži genetski napredak, uvažava komparativne prednosti roditelja, izbjegava uzgoj u srodstvu, ravnomjerno koristi najbolje bikove, uvažava uzgojni cilj uzgajivača i izbjegava sparivanje krave i bika s istim genetskim defektima. Nije jednostavno odabrati odgovarajućeg bika za pojedinu kravu ili junicu i baš zbog toga SUHUH želi pomoći uzgajivačima izradom preporuke holstein bikova uključenih u plan osjemenjivanja. Kriteriji za preporuku isti su kao i do sada: skupni indeksi, bikovi mladi od 10 godina, indeksi najvažniji svojstava, itd. Bikovi su grupirani po zemlji uzgoja, a indeksi svojstava obojeni su u boje ovisno kako se odražavaju na pojedina svojstva (**zelena** - popravlja svojstvo, **crna** - neutralna, **crvena** - negativan utjecaj na svojstvo).

U ponudi njemačkih bikova (tablica 1) novi su Profiler, Selfie i Rialto. Profiler se nalazi na vrhu ljestvice progenih bikova, a ističe se po tome što popravlja većinu svojstava (osim mlijecnosti i nogu). Također, pogodan je i za osjemenjivanje junica. Selfie je iznimno dobar za popravljanje svojstava mlijecnosti, vimena, nogu i dugovječnosti. Bik

Rialto popravlja sastav mlijeka, vime, noge i fitnes (zdravlje vimena i dugovječnost). Na vrhu ljestvice genomske bikova i dalje je Lenovo. Osim kvalitetnoga uvoznog sjemena, želimo istaknuti i kvalitetne žive genomske bikove. Tako ističemo bika Galla koji popravlja većinu svojstava, međutim, nije pogodan za junice. James popravlja mlijecnost, postotak bjelančevina, vime i dugovječnost te je pogodan za junice. Hardy uz mlijecnost popravlja vime i fitnes te je pogodan za junice. Mauro popravlja mlijecnost, vime i zdravlje vimena, dok Buenko i Mark popravljaju mlijecnost i sastav mlijeka. Za osjemenjivanje junica pogodni su bikovi s indeksom LTo ≥ 104 (progeni), odnosno LTo ≥ 107 (genomski).

U ponudi danskih bikova (tablica 2) novi su genomski bikovi VH Stool i VH Yngvar koji popravljaju sastav mlijeka, vime i dugovječnost. Uz navedena svojstva VH Yngvar popravlja i zdravlje vimena, dok je VH Stool pogodan za junice. Od progenih bikova dostupan je bik Bosman koji popravlja mlijecnost, sastav mlijeka i noge. Za osjemenjivanje junica pogodni su bikovi s indeksom LTo ≥ 103 (progeni), odnosno LTo ≥ 106 (genomski).

Među nizozemskim bikovima (tablica 3) želimo istaknuti progenog bika Findera, iznimno dobrog za popravljanje sastava mlijeka, vimena, nogu i fitnesa, te je pogodan za osjemenjivanje junica. Od genomske bikova želimo istaknuti bika Treasure koji osim postotka mlijecne masti popravlja i vime, noge i fitnes. Uz to je pogodan za osjemenjivanje junica. Napominjemo da su za junice pogodni bikovi u kojih je indeks LTo ≥ 102 (progeni), odnosno LTo ≥ 103 (genomski).

Među američkim i francuskim bikovima (tablica 4) novi su progeni bikovi Etesian, Pharo i Supreme. Pritom želimo istaknuti Etesiana koji popravlja mlijecnost, vime i fitnes. Među genomskim bikovima novi su Sublime, Edge, Generate, Magnitude, Traveldeal, Nacash, Detroit, Nikly i Football. Želimo posebno istaknuti genomske bikove Sublime, koji uz sastav mlijeka popravlja svojstva fitnesa i iznimno je pogodan za osjemenjivanje junica. Nadalje, u obliku seksiranog sjemena novi su bikovi Ridgeline i Pyramid koji popravljaju sastav mlijeka i fitnes, dok Ridgeline uz to popravlja još i mlijecnost i vime. Želimo istaknuti da su za osjemenjivanje junica pogodni bikovi s indeksom LTo 1.

Tablica 1. Njemački bikovi

HB	Ime bika	otac/ majčin otac/ majčin djed	RZG	Mkg	mm,%	bj,%	vime	noge	RZS	RZN	LTo	cen
Progeni bikovi												
1508	PROFILER	PROFIT / HALOGEN / MAYFIELD	142	172	0,43	0,28	123	108	116	120	111	OS
1506	SELFIE	SUPERSHOT / MCCUTCHEN / ALTALOTA	141	1898	-0,28	-0,15	115	123	96	115	96	OS
1307	BARKEEPER	BATTLECRY / GALAXY / BEACON	137	-353	0,62	0,36	115	116	117	129	87	OS
1448	ALBAN	ALBUM / BEAU / PLANET	126	581	-0,02	0,12	117	99	112	111	117	VŽ
1396	SEASON	SELECT / BEACON / BAXTER 2	125	255	0,06	0,16	110	118	127	111	104	VŽ
1286	BUCK	BUBE / HIGHLIGHT / PLANET	123	1200	-0,37	-0,05	123	100	106	110	110	VŽ
1410	CHRIS	CHEVROLET / BOOKEM / GAVOR	123	795	-0,08	-0,08	118	113	103	114	101	VŽ
1261	EPINAL	EPIC / DIGGER / MAC	119	777	-0,04	-0,04	107	104	89	104	113	VŽ
1260	MEDICO	MERIDIAN / RAMOS / O MAN	118	1328	-0,12	-0,20	106	108	102	102	116	VŽ
Genomski bikovi												
1445	LENOVO	LEGENDARY / JOSUPER / MOGUL	156	1721	0,33	0,03	111	109	104	119	103	OS
1388	GALL*	GYMNAST / SILVER / SHOTGLASS	150	1265	0,20	0,02	122	117	122	119	103	OS
1443	HURRICANE	HUMBLENKIND / JEDI / KINGBOY	146	821	0,22	0,07	126	106	107	123	116	OS
1386	JAMES*	JAMESON / POWERBALL P / LADD P	144	1574	-0,11	0,05	122	104	109	114	108	OS
1528	RIALTO	SIXPACK / BALISTO / NUMERO UNO	139	-65	0,52	0,30	121	112	113	122	106	VŽ
1387	HARDY*	HARTLEY / MISSOURI / BALISTO	137	1040	-0,02	-0,02	117	106	121	117	111	OS
1360	BUCOLINO	BURANO / ALRIGHT / NUMERO UNO	136	970	-0,10	-0,01	128	108	119	121	104	OS
1383	MAURO*	MISSION P / DEFENDER / BOOKEM	134	1914	-0,37	-0,01	112	98	110	104	100	OS
1246	BUENKO*	BUENO / DEFENDER / BOOKEM	132	1378	0,08	0,02	104	104	99	100	105	OS
1384	MARK*	MISSION P / DEFENDER / BOOKEM	127	1241	0,07	0,01	107	104	95	98	97	OS

Legenda: *- živi bik u centru za u.o., RZG - skupni indeks, Mkg - uv za kg mlijeka, mm% - uv za sadržaj mlijeko masti, bj% - uv za sadržaj bjelančevina, RZS - broj somatskih stanica, RZN - dugovječnost, LTo - lakoća teljenja (utjecaj oca - direktni utjecaj), cen - centar za u.o. koji distribuira sjeme (OS - CUS Osijek, VŽ - CUO Varaždin).

Napomena: bik HURRICANE dostupan je u obliku seksiranog sjemena

UZGOJNE PREPORUKE

Tablica 2. Danski bikovi

HB	Ime bika	otac/ majčin otac/ majčin djed	NTM	MLI,kg	mm,%	bj,%	vime	noge	ZDR	DUG	LTo	cen
Progeni bikovi												
1173	BOSMAN	BALISTO / G FORCE / D LIMBO	32	122	128	132	95	117	107	103	95	LA
970	ODENSE	VH OPELL / BANKER / ELVIS	20	102	107	109	118	90	103	109	99	LA
Genomski bikovi												
1504	VH STOOL	SKYWALKER / PLEDGE / SALOON	38	102	129	120	127	102	106	109	106	LA
1505	VH YNGVAR	YODA / DOZER / BALISTO	36	104	125	114	125	120	118	116	101	LA
1470	ALLUSIO	ARAGON / BOSMAN / GRAFIT	30	108	121	117	109	119	117	115	103	LA
1469	SECTOR	SYLVEST / BALISTO / LIMBO	29	85	119	107	106	107	114	108	99	LA

Legenda: NTM - skupni indeks, MLI kg - indeks za kg mlijeka, mm% - uv za sadržaj mlijecne masti, bj% - uv za sadržaj bjelančevina, ZDR - zdravlje vimena, DUG - dugovječnost, LTo - lakoća teljenja (utjecaj oca), cen - centar za u.o. koji distribuira sjeme (LA - Lactis).

Napomena: bikovi VH STOOL, VH YNGVAR, ALLUSIO i SECTOR su dostupni u obliku seksiranog sjemena.

Tablica 3. Nizozemski bikovi

HB	Ime bika	otac/ majčin otac/ majčin djed	NVI	Mkg	mm,%	bj,%	vime	noge	ZDR	DUG	LTo	cen
Progeni bikovi												
1160	FINDER	BALISTO / EPIC / GOLDWYN	277	10	0,50	0,14	106	108	106	1026	104	NG
1291	DAILY	DANNO / AUGUSTUS / GOLDWYN	246	1725	-0,50	-0,20	105	105	110	313	101	NG
1380	BEATBOX	AMIGO / FANATIC / SNOWMAN	241	1321	0,11	0,09	99	101	102	283	102	NG
1239	BRAVO	BALISTO / BOWSER / SHOTTE	238	824	0,19	0,17	100	102	105	513	106	NG
1161	GALORE	BALISTO / GRAVITY / JORDAN 3	220	1418	-0,26	0,13	108	105	103	608	102	NG
1009	DANNO	BOOKEM / BOLTON / O MAN	209	989	-0,24	-0,07	104	111	108	138	100	NG
1242	CONCERT	CRESCENDO / G FORCE / GIBOR	203	1090	-0,14	-0,06	104	99	104	421	101	NG
1454	ROCKY	SHAMROCK / GOLI / GOLDWYN	171	196	0,14	0,08	107	103	108	656	100	NG
1237	CHUCK	SUPERSHOT / RANSOM / ROBUST	153	684	-0,20	-0,02	108	98	101	353	103	NG
1409	STARTREK	SNOWFEVER / PLANET / JARDIN	147	730	-0,06	0,09	108	103	102	163	103	NG
1192	SKYFALL	G FORCE / GOLDWYN / O MAN	105	599	0,00	0,17	101	101	96	129	106	NG
Genomski bikovi												
1487	TREASURE	FINDER / G FORCE / GIBOR	278	777	0,00	-0,02	111	105	107	737	106	NG
1407	AXXON	EXPRESSO / NOMINEE / MOGUL	213	1778	-0,10	-0,03	110	100	99	319	100	NG
1381	RADIATOR	JETSET / SNOWFEVER / STERN GOLD	191	-132	0,67	0,20	113	101	109	357	102	NG
1501	FUMAGALLI	ALTAAMULET / ALTALEAF / MOGUL	186	582	0,19	0,06	109	100	103	420	97	NG
1408	BARKLEY	SUPERMAN / TANGO / ROBUST	137	1362	-0,13	0,00	104	95	99	219	100	NG
1290	MENTOR PP RF	LION P / MADDOCK / GOLDWYN	129	90	-0,02	0,09	109	101	104	401	105	NG

Legenda: NVI - skupni indeks, Mkg - uv za kg mlijeka, mm% - uv za sadržaj mlijecne masti, bj% - uv za sadržaj bjelančevina, ZDR - zdravlje vimena, DUG - dugovječnost, LTo - lakoća teljenja (utjecaj oca), cen - centar za u.o. koji distribuira sjeme (NG - Nova Genetik).

Napomena: bik STARTREK dostupan je u obliku seksiranog sjemena.

Tablica 4. Američki i francuski bikovi

HB	Ime bika	otac/ majčin otac/ majčin djed	TPI	Mlb	mm,%	bj,%	vime	noge	BSS	DUG	LTo	cen
Progeni bikovi												
1478	PERSEUS	PENMANSHIP / DOORMAN / ROBUST	2726	696	0,08	0,08	1,05	0,31	2,67	3,9	2	OS
1520	ETESIAN	SUPERSHOT / MCCUTCHEN / SNOWMAN	2670	1883	-0,06	-0,06	1,48	0,80	2,79	4,1	2	OS
1532	PHARO	JEDI / BALISTO / NUMERO UNO	2543	783	-0,01	0,03	2,29	-0,18	2,66	3,7	2	BO
1294	ACCELFORCE	JOSUPER / MOGUL / SUPERSIRE-ET	2432	1534	-0,07	-0,05	0,36	0,38	3,09	3,9	2	BO
1533	SUPREME	MODESTY / MONTROSS / SHAN	2427	640	0,09	0,02	0,58	1,02	3,34	3,1	1	BO
1332	KINGBOY	MCCUTCHEN / SUPER / SHOTLLE	2370	885	-0,03	-0,01	1,65	0,35	2,80	-0,9	2	BO
896	MODEL	ROBUST / PLANET / SHOTTLE	2285	475	-0,06	0,03	0,47	1,34	3,08	4,3	2	RE
1273	HAMMIG ISY	SANTANA / SUPER / STOL JOC	2245	1026	-0,13	-0,01	0,82	-0,38	2,65	1,7	2	RE
Genomski bikovi												
1525	SUBLIME	HONDA / SPECTRE / DELTA	2914	312	0,27	0,09	0,94	0,78	2,76	5,1	1	OS
1524	EDGE	CRIMSON / DELTA / RUBICON	2827	402	0,28	0,07	0,37	0,51	2,91	6,5	2	OS
1523	GENERATE	GLITZ / VERONA / JOSUPER	2816	-93	0,26	0,15	0,94	0,35	2,71	4,6	2	OS
1534	MAGNITUDE	CASPER / LYLAS / NUMERO UNO	2794	488	0,12	0,02	1,71	0,81	2,57	6,3	2	BO
1521	TRAVELDEAL	CHALLENGER / IMAX / BAYONET	2791	493	0,18	0,04	2,09	0,10	2,67	6,5	2	OS
1502	NACASH	SUPERHERO / RUBICON / ALTAOAK	2766	353	0,20	0,10	1,51	0,97	2,74	4,3	2	RE
1526	DETROIT	SKYWALKER / DAMARIS / KINGBOY	2761	124	0,17	0,11	0,86	1,30	2,81	6,5	2	OS
1530	NIKLY	HARMONY / PONDER / FRANZ	2613	1023	0,05	0,00	0,49	0,61	2,66	5,1	2	RE
1529	FOOTBALL	TOPNOTCH / DETOUR / SUPERSHOT	2572	857	-0,05	0,06	1,36	0,05	2,69	5,2	2	VŽ
1382	LANISTER	JOSUPER / MOGUL / SUPER	2532	1531	0,05	0,02	0,58	-0,48	3,03	1,6	2	RE
1447	JEEPSON	DIAMOND / MARCOS / STOL JOC	2296	1038	-0,06	0,00	0,76	-0,36	2,75	1,3	2	RE
Seksirano sjeme												
1519	RIDGELINE	TOPNOTCH / DELTA / TUFFNUFF	2823	1129	0,03	0,04	2,13	0,76	2,78	5,3	2	OS
1518	PYRAMID	GUARANTEE / RUBICON / NUMERO UNO	2800	313	0,21	0,10	0,72	0,14	2,76	6,0	2	OS
1464	COPYRIGHT	IMAX / JEDI / JACEY	2785	1718	0,01	0,00	1,70	0,60	2,82	4,0	2	OS
1495	AMPLIFY	ARCHIEVER / HOTSHOT / SUPERSIRE	2748	129	0,27	0,09	0,37	0,77	2,71	6,0	1	OS
1392	HARPER	BALISTO / EPIC / MAN-O-MAN	2626	69	0,21	0,15	0,60	1,29	2,84	2,2	2	OS
1498	TORQUE	SKYFALL / FAIRFAX / SUPERSIRE	2573	391	0,16	0,03	0,13	-0,08	2,71	5,5	1	OS
1499	ELDRIDGE	JETT / DAVINCI / SUPERSIRE	2472	454	0,11	0,07	0,74	-0,39	2,80	1,3	2	OS
1344	GAMBLER	MOGUL / G W ATWOOD / ALTATHRONE	2347	532	-0,05	-0,02	2,38	1,61	2,83	4,0	1	BO

Legenda: TPI - skupni indeks, Mlb - uv za lb mlijeka, mm% - uv za sadržaj mlječeće masti, bj% - uv za sadržaj bjelančevina, BSS - broj somatskih stanica, DUG - dugovječnost, LTo - lakoća teljenja (utjecaj oca - direktni utjecaj), cen - centar za u.o. koji distribuira sjeme (OS - CUS Osijek, BO - Bosgen, RE - Reprovet). **Napomena:** bikovi LANISTER dostupan je u obliku seksiranog sjemena

U ponudi je nekoliko bikova crvenog holsteina (Brasil RF, Bresun, Manana Red, Mingo P RF, Mix Red PP, Patrik, Pearl Red, Sunred). Uzgajivači se za dodatne informacije o preporučenim bikovima mogu obratiti Odboru za uzgoj

SUHUUH-a (suhuhhrvatska@gmail.com) ili centru za umjetno osjemenjivanje koji distribuira sjeme, a za izradu plana osjemenjivanja područnom uredu HAPIH-a ili Centru za stočarstvo (govedarstvo@hapih.hr).

Nova usluga Hrvatske agencije za poljoprivredu i hranu

Plansko sparivanje goveda putem nepristranog računalnog modela

● Josip Crnčić, struč.spec.ing.agr., HAPIH
josip.crncic@hapih.hr

Plansko sparivanje goveda jedan je od glavnih alata u unapređenju uzgoja. Uključuje planski odabir bika za pojedinu kravu, odnosno junicu, a cilj je dobivanje genetski boljih potomaka. Možemo ga provoditi "ručnim" odašljom - sparivanjem, koje je puno zahtjevnije i gledje stručnog angažmana, ali i trajanja, ili putem računalnih programa.

Već niz godina u modernim svjetskim uzgojima rutinski se upotrebljavaju računalni programi sparivanja goveda. Temelj izračuna predstavljaju uzgojne vrijednosti roditelja za proizvodnju, vanjštinu te funkcionalne osobine odnosno fitnesa, rodoslovje te njihove genetske karakteristike.

Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu od prošle godine također nudi uslugu planskog sparivanja goveda, i to u suradnji s austrijskim partnerima iz Centra za reprodukciju Genostar. Usluga je za uzgajivače besplatna, a izračun je moguće napraviti do triput godišnje.

Prednosti su ovog modela:

- kontrolirani i brži genetski napredak
- uvažavanje komparativnih prednosti roditelja
- eliminiranje uzgoja u srodstvu
- izbjegavanje sparivanja jedinki nositelja genetskih defekata
- ravnomjerno korištenje najboljih bikova.

Računalni program prikidan je za korištenje u stadima simentalske, holstein i smeđu pasmine goveda, što predstavlja

90% populacije krava u Hrvatskoj. Uzgajivač određuje uzgojne ciljeve za svoje stado (mljekko, meso, vanjština, fitness) i odabire bikove u skladu s uzgojnim ciljevima i odredbama uzgojnog programa. U izračun su uključeni bikovi koje su preporučili Središnji savez hrvatskih uzgajivača simentalske pasmine goveda (H.U.SIM) i Savez udruga hrvatskih uzgajivača holstein goveda (SUHUUH), a za smeđu pasminu prema zahtjevu uzgajivača. Preporuke bikova simentalske i holstein pasmine mogu se naći u časopisu Uzgoj goveda koji izlazi triput godišnje.

Zaprimanje zahtjeva za plansko sparivanje obavlja se u područni uredima HAPIH-a, gdje se popunjava obrazac koji se šalje na e-mail adresu cs@hapih.hr.

Nakon zaprimanja zahtjeva izrađuju se izvješća za plansko sparivanje, koja mogu biti u kratkom i dugačkom obliku. Kratko izvješće uključuje preporuku do pet bikova za svaku kravu i junicu iz stada s kratkim prikazom najvažnijih vrijednosti. Dugo izvješće također uključuje preporuku do pet bikova za pojedino žensko grlo, prikazuje pedigree indeks buduće teladi, a namijenjen je uzgajivačima koji žele biti aktivnije uključeni u provedbu uzgojnog programa (npr. uključeni u program genomske selekcije). Postoji i forma izvješća u xlsx obliku, koji je prilagođen za stada s više od 100 krava. Dostava rezultata obavlja se putem elektroničke pošte ili u područnom uredu HAPIH-a.

U izračun su uključeni bikovi koje su preporučili Središnji savez hrvatskih uzgajivača simentalske pasmine goveda - H.U.SIM i Savez udruga hrvatskih uzgajivača holstein goveda - SUHUUH, a za smeđu pasminu prema zahtjevu uzgajivača

NAŠI BIKOVI - ROYMAN i HITBULL aktivni su dio EUROgenetik-a

- Za Odbor za uzgoj i preporuke bikova H.USIM.-a
Damir Pejaković, dipl.ing.agr., damir.pejakovic@mps.hr

"Povijesni uspjeh hrvatskog uzgoja goveda" naslov je viješti od 11. prosinca 2020., koja je objavljena na internetskoj stranici Ministarstva poljoprivrede i prenesena u mnogim hrvatskim medijima. Potkrijepljena je ilustracijom HUSim-a i ZG SIM-a "Hrvatski simentalski bikovi koriste se u najboljim europskim uzgojima" sa slikama šest HR-bikova, koji su izasli izvan okvira našega uzgoja. Rezultat je to posjeta ministrici Marije Vučković HUSim-u i ZG SIM-u 6. listopada, kada se i osobno uvjerila u kvalitetan rad naših saveza.

Prvi je to put u 20 godina djelovanja simentalskih udruga u modernoj Hrvatskoj da se s najviše razine pohvaljuje rad uzgojnih saveza u njihov zapažen međunarodni uspjeh. Ta činjenica sama za sebe dovoljno govori.

Navedenih šest bikova uzgojeni su u razdoblju od 10 godina postojanja genotipizacije:

WAUS - korišten u Donjoj Austriji (Genostar), 53 AT-kčeri, sadašnji gGZW 111, jedini Winnorov sin u UO, sjeme još uvijek dostupno u Genostaru?

WAMURES - korišten u Bavarskoj (BVN), 40 DE-kčeri, sadašnji gGZW 103, vime 115, 39. od 61 Waldbrandovih sinova u UO.

MOZILLA - korišten u Bavarskoj (BVN), 1097 teladi, prvih 27 DE-kčeri, sadašnji gGZW 116, noge 124, vime 120, 16. od 35 Manigovih sinova u UO, bikovski otac - DE-sin Megaherz, Mozilla je korišten i u Francuskoj!?

WINGS - korišten u Češkoj (Natural), još nema potomaka, sadašnji gGZW 122, 5. od 14 Walkovih sinova u UO.

ROYMAN - počeo se koristiti u Bavarskoj (BVN), sadašnji gGZW 126, 1. od 12 Royalovih sinova u UO!

HITBULL - počeo se koristiti u Bavarskoj (BVN), sadašnji gGZW 126, noge 111, vime 122, 17. od 33 Hurlyevih sinova u UO.

Ukupno 1800 doza sjemena naših bikova **ROYMAN i HITBULL** prodano je u bavarskom BVN-u u roku od samo tjedan dana, što je istaknuto i na međunarodnom webinaru BVN-a kao povala hrvatskom uzgoju.

MOZILLA je počeo dobivati podatke o prvim bavarskim kćerima u proizvodnji (27) i njihovim ocjenama vanjsštine (9). To još nije dovoljno za prvi progeni test, jer su kriteriji minimalna pouzdanost gGZW-a 75% i najmanje 20 ocijenjenih kćeri. Mozilla će sigurno imati više od 200 kćeri u proizvodnji u Bavarskoj pa ćemo u sljedeće 3-4 objave UV imati pouzdane podatke o stvarnoj kvaliteti ovoga našeg najpoznatijeg bika.

ROYMAN

HR 5.201.163.932 / geb 19.05.2019 / 6.4% RH

Züchter: Šobak Miroslav, Stara Kapela

Linie Romen "R"

HB-Nr.: 10/606646

BK: A1A2

KK: BB

HIGHLIGHTS:

- + Spalten-Royal-Sohn
- + Doppelnutzung
- + Fitness

HITBULL

HR 2.201.106.082 / geb 27.06.2019

Züchter: Muzinić Josip, Kritzevec

Linie Huch "H"

HB-Nr.: 10/606647

BK: A1A2

KK: AA

HIGHLIGHTS:

- + Kombination von Spalten-Bullen
- + Spalten-Exterieur
- + Allroundvererber

ROYMAN i HITBULL su 5. i 6. po redu HR-bikovi s "međunarodnom karijerom" i odnedavno aktivni dio EUROgenetik-a

Najbolja holstein farma u 2019. godini

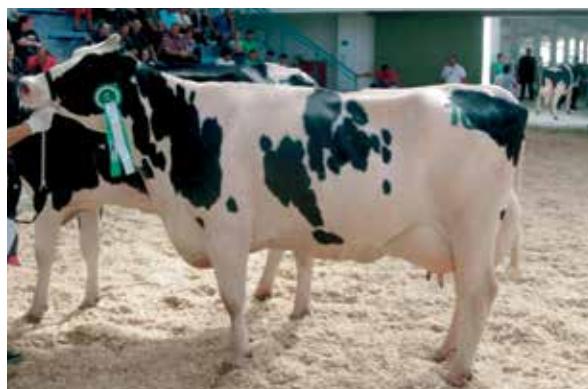
● Razgovaraao Josip Raković, mag.ing.agr., SUHUH

Farma Žitar kraj sela Kapelna, nedaleko od Donjeg Miljca, od samih svojih početaka postiže vrlo visoku proizvodnju mlijeka. U standardnoj laktaciji u posljednje tri godine, naime, prosječna proizvodnja mlijeka po kravi iznosi oko 12.000 kg mlijeka. Osim što krave s farme Žitar postižu visoku proizvodnju, one su i eksterijerno impresivne što dokazuju brojne nagrade na Državnoj stičarskoj izložbi u Gudovcu. Zbog toga smo posjetili farmu Žitar i razgovarali s gospodinom dr.vet.med. Vedranom Bogdanovićem, voditeljem farme.

Gospodine Bogdanoviću, možete li nam reći nekoliko uvodnih riječi o farmi Žitar?

Farma je osnovana 2011. godine uvozom 300 junica iz Danske, to je bilo inicijalno stado i od tada nismo više ništa uvezli. Sama farma nalazi se kraj sela Kapelna, dio je sustava Krnjak koji objedinjuje šest farmi tovne junadi, dvije farme mužnih krava i dvije farme svinja. Nemamo svoju zemlju nego nas naši ratari iz sustava opskrbljuju voluminozom, prvenstveno sijenom, slamom, sjenažom ljljua i lucerne te svakako kukuruznom silažom. U okviru sustava nalazi se i mješaonica stočne hrane tako da smo samodostatni u tom dijelu proizvodnje. Trenutno na farmi imamo 385 krava, a ostatak do 1000 grla su telad i junice u odgoju o kojima brigu vode 22 radnika.

Kako je cijeli svijet pogoden pandemijom bolesti COVID-19, koliko je koronakrizi utjecala na poslovanje farme i na koji se način borite protiv krize?

Krava XANNA HR 1200409695 (Gudovac 2018.)

Pa utjecala je posredno i neposredno. Posredno nas je pogodila ekonomска situacija u državi, jer naš sustav proizvodi i izvozi puno goveđeg mesa i došlo je do zastoja u izvozu i pada potražnje zbog slabe turističke sezone - mnogi restorani i hoteli nisu radili. Neposredno nas je pogodila nepovoljna epidemiološka situacija u državi, moramo osiguravati smjene radnika tako da se ne susreću i poštovati sve epidemiološke mjere. Ekonomski je situacija danas takva da imate točno onolikozaposlenih koliko vama treba, jer nemate ni jednu opciju ako se dogodi da tri-četiri čovjeka odu na bolovanje. Veliki je to problem koji može i eskalirati, ne znam kako ćemo uopće uspjeti održati proizvodnju u punom obimu ako se dogodi proboj virusa na farmu.

Kakva je u ovom trenutku proizvodnja mlijeka na farmi Žitar?

Trenutno je 285 krava na mužnji, a prosjek je trenutno viši od 34, gotovo 35 litara mlijeka. Dok su na farmi bile organizirane tri mužnje dnevno prosjek je bio 42 litre mlijeka, no zbog velikog odlaska radno sposobnih ljudi s ruralnog područja u inozemstvo nismo više mogli naći dovoljno kvalitetan kadar za rad u izmuzištu pa smo se morali vratiti na dvije mužnje dnevno.

Kako prosječnu proizvodnju po kravi već godinama držite na oko 12.000 kg u standardnoj laktaciji, možete li nam otkriti tajnu tako dobre proizvodnje?

Na temelju iskustava mojih kolega farmera, moga iskustva na farmi Krnjak i uz suradnju sa stručnjacima s Veterinarskoga i Agronomskog fakulteta u Zagrebu te stručnjacima iz HAPIHA-a krenuli smo bez spoticanja na početak proizvodnje. Bit je ovoga posla u detaljima, a njih je jako puno - što je posao rutiniraniji to je lakše za raditi. Krave su životinje rutine i poštivanjem rutine isplovit će rezultat. Ja sam čovjek koji se bazira na stvarima vezanim za znanost i poštujem pravila. Držim se poslovice "Poštuj pravila i pravila ćete čuvati". Ključno je poštivati pravila, jer se dugogodišnjom selekcijom udeseterostručila proizvodnja i napravila industrijalizirana životinja koja se želi vratiti svojim prirodnim tijekovima. Dakle, ako se svi postulati vezani za proizvodnju mlijeka poštuju, vrlo lako ćete doći do velike proizvodnje mlijeka. Mi nikada nismo forsirali proizvodnju mlijeka, nego smo

Prekrasni uvjeti u staji na farmi Žitar

Brojne nagrade za prva mesta na Državnoj stočarskoj izložbi u Gudovcu

uvijek gledali svojstva fitnesa i kako okolinu u kojoj krava živi učiniti komfornom.

Koliko je Vama važna genetika i koliko pažnje joj posvećujete?

Genetika je vrlo bitna. Kada smo kupovali junice u Danskoj, tada je ona imala najveću proizvodnju mlijeka po kravi u Europi. Imali smo sreću da smo kupili genetski vrlo kvalitetne junice koje smo kasnije oplemenjivali najkvalitetnijim bikovima ovisno o uzgojno-seleksijskim ciljevima naše farme. Uz ovu litražu mlijeka mi gledamo parametre kao što su fitnes, dugovječnost, vime ili papke, a ne količinu mlijeka. Moram reći kako je genetika kod svih holstein krava već kvalitetna i sve imaju genetski potencijal za visoku proizvodnju, ali su uvjeti držanja i menadžment ti koji odlučuju hoćete li imati dobre ili loše mliječne krave.

Budući da koristite usluge HAPIH-a za plan osjemenjivanja, možete li nam reći koliko ste tom uslugom zadovoljni?

Moram istaknuti i uvijek sam isticao vrlo dobru suradnju sa stručnjacima iz HAPIH-a, vrlo sam zadovoljan uslugama koje pruža HAPIH, a eskalirale su u neviđene visine. Naime, vi danas kroz mjesecne izvještaje možete pratiti sve parametre koji vas zanimaju, pojeftiniti proizvodnju te samim time više zaraditi. Najnovija usluga plana osjemenjivanja je odlična, ne morate se mučiti za neke stvari koje ste nekada morali pogodati, ta usluga vam je praktički na jednom kliku miša.

Mi već dulji niz godina sudjelujemo u programu genotipizacije i nama je to vrlo bitan pokazatelj u kojem smjeru ide naša proizvodnja i kakva je kvaliteta budućih junica, što nam pomaže u ostvarivanju uzgojno-seleksijskog cilja

Ove jeseni SUHUH je proveo program genotipizacije ženske holstein teladi. Kakva su vaša očekivanja?

Mi već dugi niz godina sudjelujemo u programu genotipizacije i nama je to vrlo bitan pokazatelj u kojem smjeru ide naša proizvodnja i kakva je kvaliteta budućih junica, što nam pomaže u ostvarivanju uzgojno-seleksijskog cilja. Podržavamo postupak i dalje ćemo sudjelovati u postupku genotipizacije.

Kako je Vaša farma redoviti sudionik na Državnoj stočarskoj izložbi u Gudovcu, zanima nas što za Vas znači sudjelovanje na takvoj izložbi?

Moram reći kako su moji veterinarski tehničari zapravo nositelji te iskre i žara za odlazak na izložbu, ja sam ipak više orientiran na menadžmentski dio. Oni su zbilja dečki koji to vole raditi, jer priprema krave za izložbu nije lagan posao i iziskuje puno truda, pogotovo jer uz to moraju obavljati i redovne poslove na farmi. Meni je stvarno draga što krave odlaze na izložbu i nemam odbojnost prema izložbama, uvjek se vrate bez ikakvih zdravstvenih i proizvodnih problema. Prijе svega zaslugom mojih veterinarskih tehničara, zatim

Zdrave su i dugovječne krave one koje će vam donositi novce, a samim time i zadovoljstvo

organizatora izložbe i vozača. Sama činjenica da vas netko pozove na izložbu već je velika čast.

Kako se pripremate za izložbu?

Potrebno je puno rada i truda jer su to životinje koje nisu navikle na vezanje i vođenje, ulazak i izlazak iz kamiona. Potreban je redoviti trening prije izložbe. Primjerice, od 10 krava koje odredimo za izložbu tri neće hodati, one su prekrasne, ali jednostavno ne žele hodati ili imaju loš stav. Neke budu bređe ili pred teljenjem tako da šaljemo krave koje su u mogućnosti otići na izložbu. Napominjem da su to sve eksterijerno, ali i proizvodno impresivne krave.

Osim što sudjeluju na izložbi, one su i dobitnice nekoliko nagrada koje govore da se upornost isplati, zar ne?

Svaki sudac ima svoje određene preferencije, ali nakon određenog vremena ipak ispliva kvalitet. Sam izbor između 1. i 3. mjesta su nijanse i ovisi o puno čimbenika, tako da mi je dragoo da se upornost mojih veterinarskih tehničara isplati.

Planirate li nove investicije?

Uvijek planiramo nove investicije. U planu je izgradnja bio-plinskog postrojenja i povećanje površina za ispuste životinja

Držim se poslovice: "Poštuj pravila i pravila ćete čuvati"

koje nisu u funkciji mužnje - junice u odgoju, telad i krave u suhostaju - kako bismo im omogućili što bolje uvjete držanja.

Za kraj, što biste poručili kolegama uzgajivačima?

Pokušajte dobiti zdravu, dugovječnu i proizvodnu životinju. Ako osigurate prva dva uvjeta dobit ćete i proizvodnu životinju. Naime, uzgajivač počinje kompletno zarađivati na kravi poslije šeste laktacije. Ni s jednom rekorderkom nećete moći nadmašiti 100.000 litara mlijeka u proizvodnom vijeku ako ona nije bila dugovječna. Ako krava ima dvije laktacije nećete dostići ni 30.000 litara mlijeka, no ako imate jednu prosječnu kravu koja je dugovječna ona će vam dati 100.000 litara mlijeka. Nadam se da sam uspio dočarati što sam htio reći. Dakle, zdrave su i dugovječne krave one koje će vam donositi novce, a samim time i zadovoljstvo. To možete postići jedino ako poštujete dobrobit životinja i osigurate im odgovarajuće uvjete.

Josip Raković - novi djelatnik SUHUH-a

Josip Raković, novi je djelatnik SUHUH-a s radnim mjestom u Đakovu. Uvodno nam je rekao kako je iznimno sretan što se može predstaviti kao novi, ujedno i prvi djelatnik Saveza udrug hrvatskih uzgajivača holstein goveda.

- S radom sam počeo 1. lipnja ove godine. Srednju Poljoprivrednu i veterinarsku školu u Osijeku upisao sam 2011., smjer veterinarskih tehničar, koju sam završio 2015. Iste godine upisao sam preddiplomski sveučilišni studij, smjer Zootehnika, na tadašnjem Poljoprivrednom fakultetu u Osijeku.

Preddiplomski sveučilišni studij pohađao sam do 2018., a nakon toga upisao sam diplomski sveučilišni studij zootehnika, smjer specijalna zootehnika, na Fakultetu agrobiotehničkih znanosti u Osijeku, na kojemu sam 29. lipnja 2020. diplomirao na temi "Utjecaj robotizirane mužnje na promjene temperature sisa vimena krava" i stekao akademski naziv magistar inženjer zootehnike (mag. ing. agr.) - rekao nam je Josip i napomenuo kako je tijekom studiranja sudjelovao

na natjecanju mlađih ocjenjivača vanjsštine krava na 26. i 27. jesenskom međunarodnom bjelovarskom sajmu u Gudovcu.

- Moj posao u savezu vezan je uz administrativni dio, kao što su izdavanje i naplata zootehničkih certifikata, upis u matičnu knjigu uvezenih grla, komunikacija s uzgajivačima, Ministarstvom poljoprivrede, Hrvatskom agencijom za poljoprivredu i hranu, reproduksijskim centrima i ostalim ustanovama vezanim uz djelatnost saveza. Moram istaknuti da sam od prethodnog broja glasila preuzeo pisanje preporuka holstein bikova za umjetno osjemenjivanje. Ako imate bilo kakvih pitanja ili nejasnoća vezanih uz zootehničke certifikate, upisa u matičnu knjigu, preporuka bikova ili savez slobodno me kontaktirajte osobno u uredu na adresi Vladimira Nazora 1 u Đakovu ili na e-mail suuhhrvatska@gmail.com - poručio je Josip Raković.

Željko Picić, bacc.ing.agr., HAPIH

Naplata upisa novorođenih ženskih grla simentalske i holstein pasmine goveda u matičnu knjigu

Ponukani dobrim primjerima govedarskih uzgajivačkih udruga zapadne i središnje Europe, Središnji savez hrvatskih uzgajivača simentalskoga goveda i Savez udruga hrvatskih uzgajivača holstein goveda u posljednjih su nekoliko godina kontinuirano radili na razvoju ozbiljne uzgojne organizacije. Sukladno toj činjenici ta su dva saveza daleko odmaknula u preuzimanju poslova vezanih za vođenje matičnih knjiga - upis muških i ženskih grla u matičnu knjigu, ali i pripremu i izdavanje zootehničkih certifikata. Zbog toga su zaposlili i djelatnike koji obavljaju navedene aktivnosti. Prije su ih obavljali djelatnici bivše Hrvatske poljoprivredne agencije, odnosno današnje Hrvatske agencije za poljoprivredu i hranu (HAPIH). Preuzimanjem vođenja matičnih knjiga ta dva uzgajivački saveza sve više preuzimaju vodeću ulogu u uzgoju, kako je to i u razvijenim zemljama zapadne i središnje Europe. Osim navedenih aktivnosti, savezi su aktivno uključeni i u provedbi uzgojnog programa i genotipizaciji muških i ženskih grla, što je u konačnici rezultiralo uzgojem domaćih bikova koji su po svojim uzgojnim vrijednostima konkurentni uvoznicima. Sjeme visoko kvalitetnih domaćih bikova dostupno je našim uzgajivačima po vrlo povoljnim cijenama. Na taj način savezi omogućuju uzgajivačima neposredan pristup konkurentnoj genetici, ali i izvoz domaće genetike što u prošlosti nije bio slučaj. Osim navedenih aktivnosti, savezi i educiraju uzgajivače, i to putem stručnog časopisa Uzgoj goveda, koji ima i informativnu ulogu.

Kako bi se savezi i dalje nastavili uspješno razvijati te raditi na dobrobit svojih članova uzgajivača, treba razviti sustav njihova neovisnoga i kontinuiranog financiranja.

Jedan od načina je i naplata upisa muških i ženskih grla u matičnu knjigu te priprema i izdavanje zootehničkih certifikata. Usluga upisa muških i ženskih grla iz uvoza i izdavanje zootehničkih certifikata za ta grla već se naplaćuje, no upis u matičnu knjigu domaćih novooteljenih ženskih grla još uvijek se ne naplaćuje.

Središnji savezi uzgajivača kontinuirano surađuju s Ministarstvom poljoprivrede i Hrvatskom agencijom za poljoprivredu i hranu u provedbi uzgojnih programa, a nakon nedavnog preuzimanja ovlasti za upis domaćih novooteljenih ženskih grla u matičnu knjigu, izvjestili su ih o pokretanju naplate te usluge. Takav primjer financiranja možemo vidjeti u svim razvijenim zemljama EU-a koji funkcioniра već desetljećima.

S uvođenjem naplate krenulo bi se 1. siječnja 2021. a cijena upisa u matičnu knjigu pojedinog ženskoga grla iznosila bi 10,00 kn + PDV. Takav način financiranja saveza odnosno sustavnog uzgoja ne bi predstavljao finansijski problem za svakoga pojedinog uzgajivača, no naplata velikog broja upisanih novooteljenih ženskih grla tijekom godine rezultirala bi značajnim prihodom za saveze, što bi uvelike pomoglo dalnjem razvoju saveza a time i sustavnog uzgoja pod ingencijom uzgajivačkih saveza.

Dugovječna krava Linda - blago obitelji Domitran!

Uz dugovječnosti i zdravlje vimena, Linda karakterizira i odlična reprodukcija, odnosno teljenja bez komplikacija

U uzgojnom su svjetu najcjenjenije dugovječne krave s visokom proizvodnjom mlijeka. Pritom mislimo na krave koje su u životnoj proizvodnji proizvele gotovo 100.000 kg mlijeka ili više od toga, a još su uvijek u proizvodnji

● Josip Crnčić, struč. spec. ing. agr., HAPIH

Takvu hvale vrijednu kravu uzgojili su vrijedni članovi OPG-a Domitran iz Martinšćine u Krapinsko-zagorskoj županiji, stoga vam ju sa zadovoljstvom predstavljamo.

Riječ je o kravi simentalske pasmine ušne markice HR 7101811397 Linda. Oteljena je na farmi obitelji Domitran 22.8.2009., a prvi se put telila 2.10.2011. godine. Do sada se telila 10 puta a trenutno je u početnoj fazi 10. laktacije. Prema podacima HAPIH-a, u devet završenih laktacija ukupno je proizvela 85.524 kg mlijeka sa 3,70% mlječne masti i 3,40% bjelančevina. Odlični rezultati posljedica su njezina dobrog zdravstvenog stanja, što pokazuje i prosječan broj somatskih stanica u devet laktacija od 165.000! Uz dugovječnosti i zdravlje vimena, Lindu karakterizira i odlična reprodukcija, odnosno teljenja bez komplikacija. U 10 teljenja otelila je isto toliko živih potomaka, od kojih su četiri grla bila ženska. Usprkos visokoj proizvodnji, prosječan servis period bio joj je manji od 80 dana, što je omogućilo međutelidbeno razdoblje od 367 dana!

Neočekivano odlična krava

Gledajući njezin rodovnik, dugovječnost i odlična svojstva fitnesa nisu se mogli očekivati. Naime, u njezinu rodovniku možemo naći dva bikova po svojim uzgojnim vrijednostima imaju loše noge. U praksi se pokazalo, pak, kako se loše noge značajno i jasno povezuju s kraćom dugovječnošću krava. Lindin je otac, naime, bik Vanstein iz Randy linije. Riječ je o legendarnom biku, ostavio je velik trag u simentalskoj populaciji, prvi je bik s više od milijun prodanih doza sjemena.

Usprkos njegovoj kvaliteti i velikoj popularnosti, treba reći kako je po očevoj liniji naslijedio lošije noge, posebice mekane putice i niski petni dio papka, što je potvrđeno prošim testom. Kod drugog bika u liniji po majčinoj strani situacija je još lošija. Djed je te krave bik Malach koji ima daleko lošije progene testove za noge od Vansteina. Kao i kod Vansteina, i kod njega se ističu previše mekane putice, iznimno nizak petni dio papka te sabljast položaj nogu. To bi

trebalo rezultirati manjom dugovječnošću, no to kod Linde nije slučaj. Zanimljivo, njezine linerane ocjene vanjštine kad je bila prvotelka bile su odlične, posebice za noge usprkos lošim testovima njezina oca i djeda za isto svojstvo. Da je riječ o kravi odlične vanjštine govori i činjenica kako je tijekom svoje četvrte laktacije na Županijskoj izložbi u Zlataru 2015. osvojila prvo mjesto u kolekciji ostalih krava. Uzimajući u obzir njezine godine i broj teljenja, ona i danas pokazuje zavidnu kvalitetu vimena i nogu.

Izvanredan uzgoj

Od ukupno četiriju njezinih kćeri u proizvodnji su još njih tri. Sve ih također odlikuje dobra proizvodnja mlijeka ali i dobra vanjština, s naglaskom na odlične noge i vime. Osim kćeri, u stadu je još pet njezinih unuka te dvije praunuke, tako da se u stadu trenutno nalazi 10 ženskih potomaka iz Lindine linije.

Na kraju treba spomenuti kako je ovo grlo rezultat dugogodišnjeg uzgoja obitelji Domitran, jer su njezini ženski preci nekoliko generacija porijeklom s toga gospodarstva. Stoga je to još jedan razlog da od srca čestitamo obitelji Domitran na njihovu izvanrednom grlu!

Da je riječ o kravi odlične vanjštine govori i činjenica kako je tijekom svoje četvrte laktacije na Županijskoj izložbi u Zlataru 2015. osvojila prvo mjesto u kolekciji ostalih krava

Zašto prijeći na sustav krava-tele?

● *Rodoljub Džakula, DVM*

Ako razmišljate o prelaženju na sustav krava-tele a već imate krave, onda ćete znati da je bavljenje kravama uvijek obveza neovisno o tome mazu li se ili ne muzu

Prednost je sustava krava-tele što nema mužnje i svih poslova koji idu uz nju, ali imate krave za koje tijekom dijela godine morate pripremati hranu, koje se tjeraju, tele se, treba ih dodatno pomusti jer ih tele ne posida do kraja itd. Jednostavno rečeno, trebate se brinuti za njih i njihov pomladak!

Za razliku od uzgoja muznih krava, svoje poslove možete organizirati kako vama odgovara pa imate razdoblje od pola godine kad su krave na paši i gotovo da nemate obveza. Zbog toga trebate velike površine pašnjaka, ali nasuprot tome gotovo uopće ne trebate žitarice, osim možda za prihranu teladi.

Prednosti i mane sustava

Ako nikada niste imali krave već samo radi ekonomske kalkulacije razmišljate o sustavu uzgoja krava-tele, onda ćete naći još puno razloga za, ali budite oprezni, jer imate posla sa živim životinjama! Morate imati na umu činjenicu da je u sustavu krava-tele jedini prihod tele, a također trebate znati i da od 100 krava maksimalno dobijete 85-90 teladi godišnje. Od tog broja barem ih 10% ugine. Tako vam ostane oko 80 teladi godišnje. Ne smijemo zaboraviti ni činjenicu da na 100 krava morate ostaviti 12-15 ženske teladi kako biste zamjenili stare i izlučene krave (remont stada).

Iz navedenog možete zaključiti kako ćete od 100 krava za prodaju imati 65-70 teladi, što finansijski iznosi oko 350.000,00 kn bruto prihoda godišnje ili oko 30.000,00 kn mjesечно.

Riječ je o proizvodnji koja u cijelom EU ovisi o potporama, bile one direktne ili indirektne, inače je teško pokriti troškove i očekivati zaradu.

Odabir pasmine

Kod odabira pasmine za ovaj sustav kod nas raspolaćemo velikim izborom gotovo svih svjetskih pasmina, što vam samo može stvoriti metež u glavi. Morate imati na umu činjenicu da nema loše pasmine, postoje samo loši uzgajivači koji životinjama ne pružaju ono što njihova pasmina treba. Svi trgovci kao i uzgajivači koji se bave određenom pasminom

s kojima ćete razgovarati hvalit će, dakako, svoju pasminu. Oni jesu u pravu, ali uz napomenu da ćete u prvih pet godina rada vrlo teško ostvariti rezultate o kojima oni govore.

Radi lakšeg snalaženja, pokušati ću vam pojasniti podjelu pasmina prema intenzitetu proizvodnje.

Intenzivne pasmine - Charolais, Limusin, Blonde Aquiten

Vrlo intenzivne i zahtjevne pasmine koje daju najveće moguće proizvodne rezultate u tom sustavu, ali uz odgovarajuću logistiku. Ove pasmine traže njegovane i sijane pašnjake koji cijele sezone osiguravaju isti prinos trave sličnog sastava, a također osim toga traže i dodatnu prihranu čak i u pašnom razdoblju ako ne možete osigurati sve navedeno.

Sijeno i sjenaža također moraju biti onako "strog po knjizi", ali rezultati u proizvodnji to će i opravdati. Sve ove pasmine dosta su osjetljive na parazite, osobito ako se ne obavljuju redovite pretrage balege, a nakon toga i terapija protiv parazita.

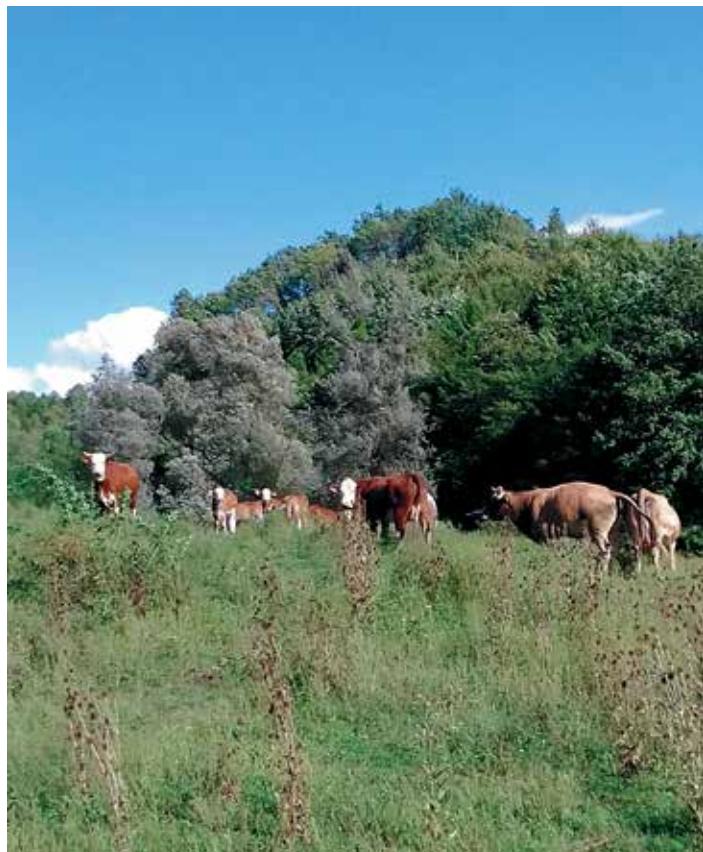
Mišljenja sam da su ove pasmine u našoj državi namijenjene za područje Slavonije, Baranje, Međimurja i sl.

Polointenzivne pasmine - Simmentalac, Salers, Aubrac

Ove pasmine također traže dobre pašnjake i kvalitetno sijeno, ali mogu podnijeti i nešto lošije uvjete u jednom dijelu godine, npr. ljetne suše, kišna razdoblja i zimu.

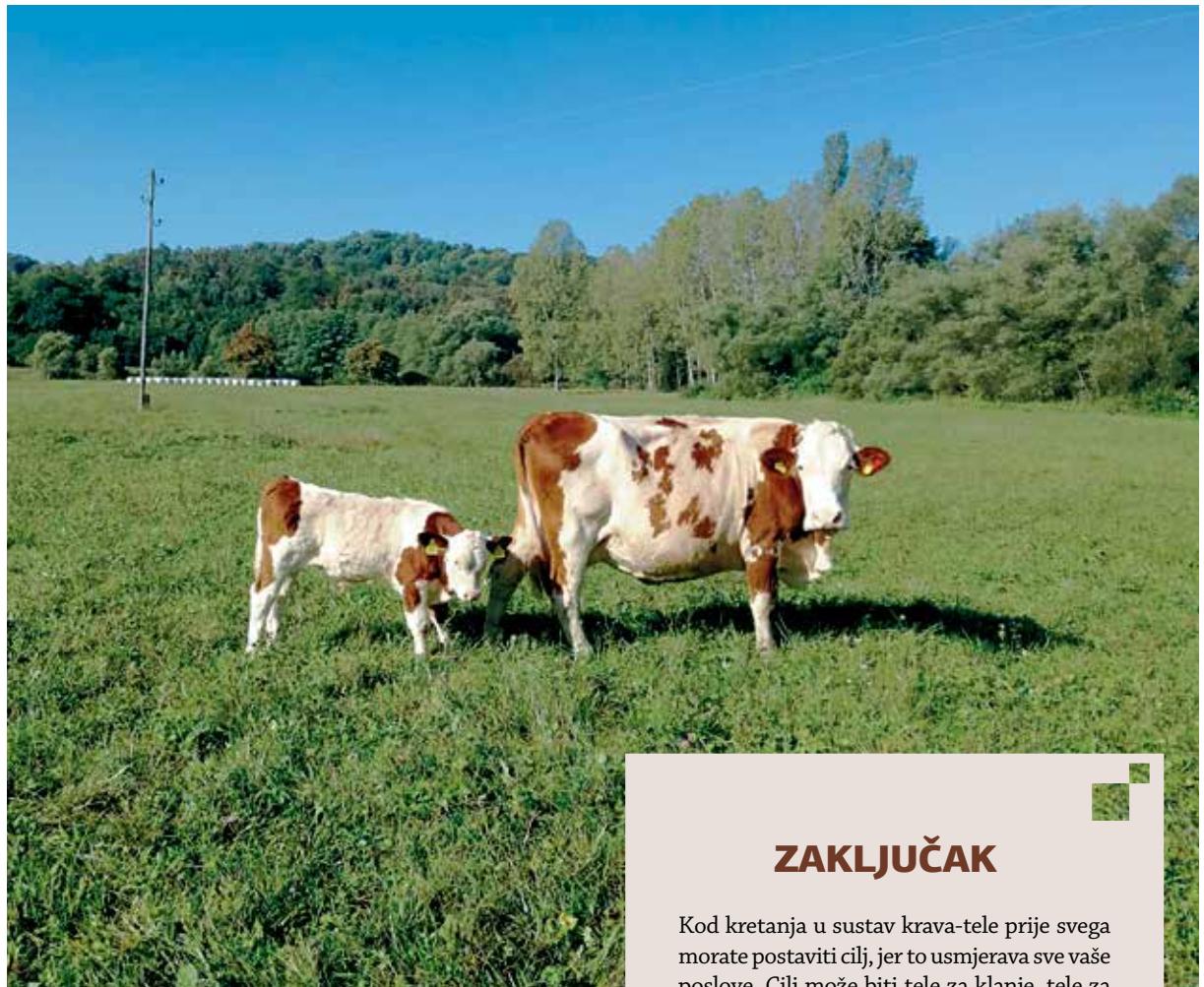
Daju 20% lošije rezultate od intenzivnih, a vrlo su pogodne za križanje s bikovima intenzivnih pasmina.

Međutim, puno su otpornije na parazite pa dobro podnose naše poplavne pašnjake, brdske pašnjake, zapuštene terene, lovišta i slično. Imaju dobar materinski instinkt i mogu se držati u gotovo svim dijelovima Hrvatske. Napominjem da

ove pasmine mogu podnijeti i boravak na otvorenom cijele godine bez štale, uz uvjet da im se osigura bogata paša ljeti te sijeno ili sjenaža zima, ali u dovoljnoj količini. U uzgoju ovih pasmina upotreba žitarica je minimalna, eventualno samo za prihranu teladi i tov starije teladi odnosno junadi.

Poluekstenzivne pasmine - Angus, Hereford, Visinsko škotsko govedo

Za ove je pasmine zajedničko da gotovo i ne možete stvoriti tako loše uvjete a da one ne prežive, uz pretpostavku da su u prirodi.

Angus i Hereford su dvije najstarije pasmine na svijetu i uzgajaju se na svim kontinentima i u svim klimatskim zonama upravo zbog tog svojstva.

Maksimalno su otporne na sve prilike - od klime do parazita, no dakako proizvodni rezultati gotovo su 50% lošiji od intenzivnih pasmina. Osobito su pogodne za početnike i lošije uvjete držanja. Ako popravite uvjete držanja, odnosno ispaše, možete ih pripuštati pod bikove intenzivnih pasmina i dobiti zavidne rezultate.

Kao i čistokrvne, i ove pasmine imaju potencijal dati dobre rezultate uz dobre uvjete držanja, s tim da je zamaštenje trupa nešto veće nego kod ostalih pasmina.

ZAKLJUČAK

Kod kretanja u sustav krava-tele prije svega morate postaviti cilj, jer to usmjerava sve vaše poslove. Cilj može biti tele za klanje, tele za tov, utovljena junica ili bik, debele krave i sl. Kod planiranja nemojte čekati da imate 20 teladi a nemate ideju što s njima. Morate istražiti tržište i okruženje, razmisliti hoćete li stoku prodavati živu ili zaklanu, hoćete li ući u ekološku proizvodnju i sl. Ne ulazite olako u ovaj tip proizvodnje, jer ekonomski nije tako dohodovna da samo to bude razlog vaše odluke!

Obidite druge farmere i kod nas i u okolnim zemljama i pogledajte što od toga vi možete raditi na svojem gospodarstvu. Budite oprezni sa slikama i snimkama s interneta, jer se tamo rijetko kada vide loši primjeri ili poteškoće koji postoje u uzgoju. Ako se i vide, onda ih se često ciljano obraduje i vadi iz konteksta. Pronadite svoju viziju i zadovoljstvo, a ne samo ekonomsku dobit i možete početi!

Važna obavijest svim uzgajivačima i osobama koje se bave prometom uzgojno valjanih grla!

● Josip Crnčić, struč. spec. ing. agr., HAPIH

Na temelju Uredbe EU 2016/1012 Europskog parlamenta donesen je Zakon o uzgoju domaćih životinja (NN 115/18), koji je stupio na snagu 1. siječnja 2019. godine. Kako smo već objavljivali u nekoliko brojeva našeg časopisa, Središnji savez hrvatskih uzgajivača simentalskoga goveda (H.U.SIM.) i Savez udruga hrvatskih uzgajivača holstein goveda (SUHUUH) posljednjih nekoliko godina izdaju rodovnike za maticna grla simentalske i holstein pasmine goveda. Sukladno navedenom zakonu, odnosno uredbi, nekadašnji pojam rodovnik preimenovan je u zootehnički certifikat. Obrazac tog certifikata uskladen je na razini EU-a i sadržava točno propisane podatke. Kako je praksa pokazala da nažalost uzgajivači u većini slučajeva nisu poštivali zakon i nisu tražili rodovnike prilikom prometa svojih uzgojno valjanih grla, upozoravamo ih da sukladno novodonesenom Zakonu o uzgoju domaćih životinja, članku 21. stavak 2 obvezno traže zootehnički certifikat prilikom prometa stokom namijenjenoj uzgoju.

Kako bismo vam olakšali proces dobivanja zootehničkog certifikata, ali i kako biste izbjegnuli greške koje se povremeno u tom procesu događaju, ovom ćemo Vam prilikom u kratkim crtama ponoviti proceduru izdavanja.

• Prijе prometovanja stokom namijenjenoj uzgoju Zahtjev za izdavanje zootehničkog certifikata uzgajivač popunjava u najблиžem uredu Hrvatske agencije za poljoprivrednu i hranu.

• Odgovornost za izdavanja zootehničkog certifikata snosi uzgajivač koji prodaje grlo a ne kupac, pa on i plaća troškove njegova izdavanja!

• Troškovi izdavanja zootehničkog certifikata plaćaju se H.U.SIM.-u ili SUHUUH-u, ovisno o tome je li riječ o simentalskoj ili holstein pasmini goveda. Za sve druge pasmine goveda (smeđu, sivu, autohtone pasmine...) uzgojnu dokumentaciju izdaje HAPIH!

• Uzgajivač će dobiti zootehnički certifikat na svoju kućnu adresu nakon plaćanja usluge izdavanja.

Ovom prilikom uzgajivače želimo upozoriti - ako prilikom prometovanja uzgojno valjanim govedima namijenjenima uzgoju ne traže izdavanje rodovnika, riskiraju prekršajnu prijavu i mogu biti kažnjeni novčanom kaznom koja za pravnu osobu iznosi od 10.000,00 do 50.000,00 kn, a za odgovornu osobu u pravnoj osobi od 5000,00 do 10.000,00 kn. Uzgajivači koji krše Zakon o uzgoju domaćih životinja, osim što riskiraju visoke novčane kazne, na taj način uskraćuju i značna finansijska sredstva savezima koji svojim radom uvelike pridonose uzgojnom razvoju. Zbog toga će uzgajivački savezi inzistirati na pojačanim inspekcijskim nadzorima provedbe Zakona o uzgoju domaćih životinja vezano za trgovanje domaćim životinjama namijenjenima uzgoju.

**Savez uzgajivača
simentsalskog goveda
Zagrebačke županije
i Grada Zagreba
www.simentalac.com**

**Priznata *PROIZVOĐAČKA ORGANIZACIJA*
u sektoru govedarstva (korisnik Mjere 9 PRR)**

**Koncept uzgoja goveda koji živimo:
proizvodimo i mlijeko i meso na istim OPG-ima
uzgajamo krave, junice, bikove i tovimo svoju junad**

VRHUNSKI HRVATSKI SIMENTALAC

**sastavni dio europske Fleckvieh populacije
najbolje pasmine dvojnih osobina na svijetu**

Organizirano prodajemo:

- Rasplodne junice i žensku telad
- Rasplodne bikove za UO i PP i mušku telad
- Utovljene bikove - mlada i zrela junetina
- Krave i junice za klanje

WAUS
Jurkas

ured:

VRBOVEC, Križevačka 4, 01-2032-545

Darko Tarandek 099-755-7813

Nikola Kostiha 098-377-527

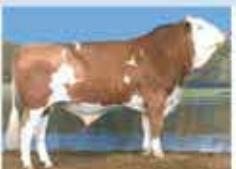
simentalac@simentalac.com

WINGS
Horvatić

WAMURES
Mužinić

MOZILLA
Horvatić

HEVIN BB
Burek

MASIV Pp
Sikora

WOWERO
Panić

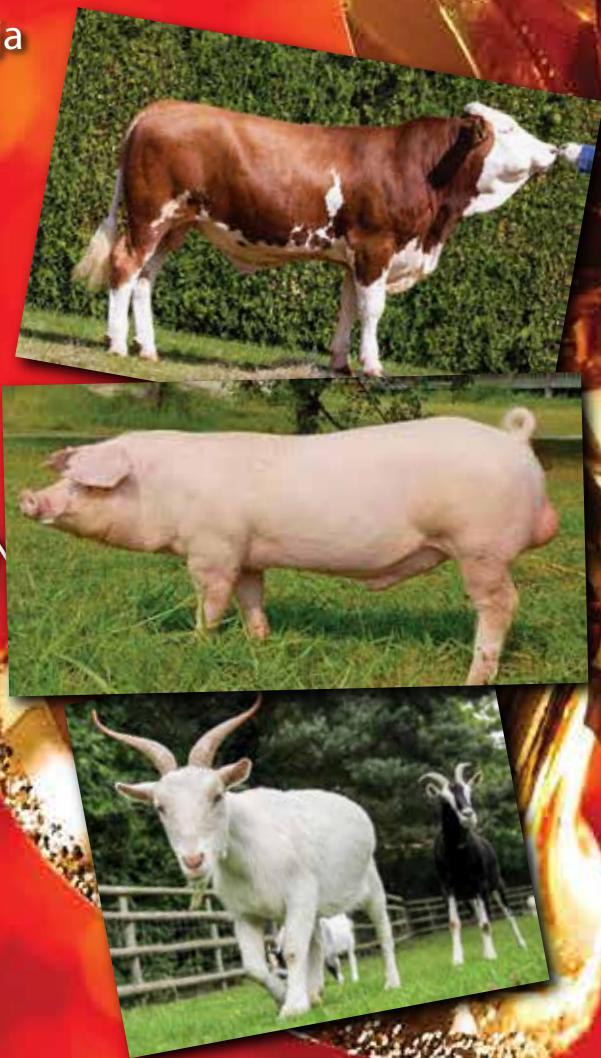
SRETNU I USPJEŠNU NOVU 2021. GODINU ŽELI VAM NOVA GENETIK KRIŽEVCI D.O.O.

Centar za skladištenje
duboko smrznutog sjemena
vrste govedo: HR 2002004

Centar za skladištenje sjemena
tekuće i duboko smrznuto
vrste svinja: HR 0001026

Centar za skladištenje
duboko smrznutog sjemena
vrste koza: HR 0001027

- Promet genetskog materijala životinja visokog genetskog potencijala DSS BIKOVI, DSS JARČEVI, TEKUĆE SJEME NERASTOVA
- KONZALTING
- PROGRAM PLANSKOG SPARIVANJA
- UVOZ ČISTOKRVNIH VISOKOVRIJEDNIH JUNICA
- UVOZ NAZIMICA
- ZNANSTVENO ISTRAŽIVAČKI RAD
- OPREMA ZA UMJETNO OSJEMENJIVANJE
- OPREMA ZA DERMATOLOGIJU
- PROMET I PROIZVODNJA STOČNE HRANE
- BOLUSI - PRIPRAVCI KOJI REDUCIRAJU UPOTREBU ANTIBIOTIKA I POMAŽU BOLJEM ZDRAVLJU ŽIVOTINJA I POVEĆAVAJU PROIZVODNJU

NOVA GENETIK KRIŽEVCI d.o.o.
Ulica Matije Gupca 34, 48260 Križevci
Tel +385 48 718 435, Fax +385 48 718 435
NovaGen131@gmail.com, www.novagenetik.hr
[f novagenetik](#), [t novagen_kz](#)

42000 VARAŽDIN, Trg Ivana Perkovca 24, telefon, faks: 042/204 363

NOVI ŽIVI BIKOVI U CUO VARAŽDIN

IN AISCH

(INDOSSARxWINNIPEG)

MANHATTAN

(MANJANAxNARR)

WERTARBEIT

(WIENREGxWATERBERG)

VERRARI

(VALEURxVLAX)

MEGAHERZ

(MOZILLAxHERZSCHLAG)

STANDARDNA PONUDA

SEHRGUT

VILLEROY

HURLY

NOVO

VISION1
(VOLLENDETxEVEREST)

EX MACHINA
(EMMERICHxHURLY)